

Sygn. akt VI U 2361/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 grudnia 2012 r.

Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Monika Miller-Młyńska
Protokolant:	St. sekr. sądowy Katarzyna Herman

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 11 grudnia 2012 r. w S.

sprawy K. K. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o odsetki

na skutek odwołania K. K. (1)

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

z dnia 30 kwietnia 2012 roku nr (...) -1/15

I. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje K. K. (1) prawo do odsetek ustawowych za opóźnienie w wypłacie świadczenia emerytalnego liczonych za okres od dnia 20 lutego 2012 roku do dnia 22 marca 2012 roku od kwoty 9500,38 zł (dziewięć tysięcy pięćset złotych i trzydzieści osiem groszy);

II. oddala odwołanie w pozostałym zakresie.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 30 kwietnia 2012 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił K. K. (1) wypłaty odsetek za opóźnienie w ustaleniu uprawnień do świadczenia z ubezpieczenia społecznego. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że przy ustalaniu uprawnień nie uchybił terminowi wynikającemu z art. 118 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Podkreślił, że ostatnią okolicznością niezbędną do wydania decyzji w sprawie przyznania ubezpieczonej prawa do emerytury był wpływ w dniu 23 lutego 2012 r. oświadczenia o nieskorzystaniu po dniu 1 kwietnia 2010 r. z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej oraz informacji z PUP o niepobieraniu zasiłku dla bezrobotnych. Dalej organ rentowy wskazał, że wykonując prawomocny wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie wypłacił ubezpieczonej należne wyrównanie w dniu 22 marca 2012 r.

Pismem z dnia 24 maja 2012 r. ubezpieczona odwołała się od tej decyzji, wskazując, że wbrew twierdzeniom organu rentowego należą się jej odsetki za opóźnienie w wypłacie emerytury przyznanej jej wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 15 grudnia 2011 r.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie w całości, podtrzymując argumentację jak w zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 22 kwietnia 2010 r. K. K. (1) złożyła w organie rentowym wniosek o emeryturę.

Niesporne, a nadto dowód: wniosek - k. 1-5 plik I akt rentowych.

Decyzją z dnia 2 czerwca 2010 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych odmówił ubezpieczonej prawa do emerytury, wskazując w uzasadnieniu, iż nie zostały spełnione warunki określone w przepisach art. 27 i 28 ustawy. Organ rentowy nie uwzględnił do stażu pracy ubezpieczonej okresu od 31.03.1961 r. do 31.05.1967 r. w Centrali Wynajmu Filmów (...) w S. na podstawie zeznań świadków. Uzasadniając z jakich względów odmówił zeznaniom tym wiary, organ rentowy wskazał, że ubezpieczona na ich potwierdzenie nie przedłożyła żadnych dowodów pośrednich, takich jak umowa o pracę, opinie zakładu pracy, angaże bądź wpisy w legitymacji ubezpieczeniowej lub dowodzie osobistym.

Niesporne, a nadto dowód: decyzja z 2.06.2010 r. - k. 49 plik I akt rentowych.

Wyrokiem z dnia 29 marca 2011 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział VI Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, w sprawie o sygn. akt VI U 813/10, po rozpoznaniu odwołania ubezpieczonej od powyższej decyzji, zmienił ją w ten sposób, że przyznał K. K. (1) prawo do emerytury od miesiąca złożenia wniosku.

Prawomocnym wyrokiem z dnia 15 grudnia 2011 r. Sąd Apelacyjny w Szczecinie Wydział III Pracy Ubezpieczeń Społecznych, w sprawie o sygn. akt III AUa 356/11, po rozpoznaniu apelacji organu rentowego od powyższego wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie, zmienił ów wyrok oraz poprzedzającą go decyzję w ten sposób, że przyznał K. K. (1) prawo do niepełnej emerytury na podstawie art. 28 ustawy o emeryturach i rentach z FUS od miesiąca złożenia wniosku.

Odpis wyroku został doręczony organowi rentowemu w dniu 19 stycznia 2012r.

Niesporne, a nadto dowody:

- wyrok SO w Szczecinie z 29.03.2011 r. - k. 95 - 102 plik I akt rentowych;
- wyrok SA w Szczecinie z 15.12.2011 r. - k. 130-134 plik I akt rentowych;
- pismo dot. zwrotu akt rentowych z kopertą (prezentata na kopercie) - k. 135-137 plik I akt rentowych;
- dokumentacja w aktach Sądu Okręgowego w Szczecinie, sygn. akt VI U 813/10.

Po zwrocie akt rentowych wraz z odpisem orzeczenia Sądu Apelacyjnego organ rentowy wszczął postępowanie w celu wydania stosownej decyzji.

Pierwszą merytoryczną czynnością podjętą w trakcie owego postępowania przez pracowników ZUS było przeprowadzenie w dniu 20 lutego 2012 r. rozmowy telefonicznej z ubezpieczoną, podczas której oświadczyła ona, iż nie pobierała od 1.04.2010 r. zasiłku dla bezrobotnych, ani nie korzystała z pomocy opieki społecznej.

W dniu 23 lutego 2012r. ubezpieczona złożyła ponadto w ZUS pisemne oświadczenie takiej samej treści.

Organ rentowy nie zwracał się ani do PUP, ani do podmiotu wypłacającego świadczenia z tytułu opieki społecznej o potwierdzenie prawdziwości informacji udzielonej przez K. K..

Niesporne, a nadto dowody:

- opinia z 23.01.2012 r. - k. 136 plik I akt rentowych;
- notatka służbowa z 6.02.2012 r. - k. 138 plik I akt rentowych;
- notatka służbowa z 20.02.2012 r. - k. 139 plik I akt rentowych.

W dniu 15 marca 2012r. ZUS O/S. wydał decyzję, którą przyznał K. K. począwszy od dnia 21 kwietnia 2010r. prawo do emerytury w kwocie najniższej, tj. wynoszącej 454,94 zł miesięcznie. Termin płatności świadczenia ustalono na piętnasty dzień każdego miesiąca.

W dniu 22 marca 2012r. przekazano tzw. „zbiórką” do wypłaty dla ubezpieczonej łączną kwotę 9.960,29 zł, z czego 459,94 zł z tytułu świadczenia za marzec 2012r., a resztę z tytułu przysługującego ubezpieczonej wyrównania.

Na kwotę wyrównania złożyły się kwoty: po 406,48 złotych za 11 miesięcy (od kwietnia 2010r. do 28 lutego 2011r.) i po 419,08 zł za 12 miesięcy (od 1 marca 2011r. do 29 lutego 2012r.).

Dowody:

- decyzja ZUS O/S. z 15.03.2012r. – k. 147 plik I akt rentowych;
- wyliczenie wysokości wyrównania – k. 144 plik I akt rentowych.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie zasługiwało na uwzględnienie jedynie w niewielkiej jego części.

Prawo do odsetek z tytułu opóźnienia w przyznawaniu i wypłacaniu świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych reguluje przepis art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74 ze zm., powoływanej dalej jako: "ustawa systemowa"), zgodnie z którym jeżeli ZUS - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które ZUS nie ponosi odpowiedzialności.

W myśl natomiast mającego w tym zakresie charakter przepisu szczególnego art. 118 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, z uwzględnieniem tego, iż w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Organ odwoławczy, wydając orzeczenie, stwierdza odpowiedzialność organu rentowego (ust. 1a). Stosownie do treści art. 118 ust. 4 tej ustawy, przy dokonywaniu wypłaty wynikającej z decyzji ponownie ustalającej prawo do świadczenia lub jego wysokość, ust. 1-3 stosuje się odpowiednio.

Z przedstawionego stanu prawnego wynika, iż jeżeli dla stwierdzenia uprawnień do świadczenia wymaga się wydania decyzji, termin do jej wydania biegnie od daty wyjaśnienia ostatniej niezbędnej okoliczności, co dotyczy także ponownego ustalenia prawa do świadczenia. Przez wyjaśnienie "ostatniej niezbędnej okoliczności" trzeba rozumieć wyjaśnienie ostatniej okoliczności koniecznej do ustalenia samego istnienia prawa wnioskodawcy do świadczenia.

Wyjaśnienie okoliczności niezbędnej do wydania decyzji oznacza dokonanie czynności mającej na celu ustalenie stanu faktycznego, czyli przeprowadzenie dowodów i ich ocenę.

Przesłanką powstania po stronie organu rentowego obowiązku wypłaty odsetek jest opóźnienie tego organu w ustaleniu prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego lub wypłaty tego świadczenia. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyrażono pogląd, że zawarte w art. 85 ust. 1 ustawy systemowej określenie: "nie ustalił prawa do świadczenia" oznacza zarówno niewydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak i wydanie decyzji odmawiającej przyznania świadczenia, mimo spełnienia warunków do jego uzyskania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2001 r., II UKN 402/00, OSNAPIUS 2002 nr 20, poz. 501), a zatem w tym ostatnim wypadku chodzi o sytuacje, w których organ rentowy odmawiając przyznania świadczenia naruszył przepisy prawa materialnego określające przesłanki nabycia prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego. Nie ulega wątpliwości, że przewidziane w art. 85 ust. 1 zdanie drugie ustawy systemowej wyłączenie obowiązku organu rentowego wypłaty odsetek nie jest zależne od wykazania, że organ rentowy nie ponosi winy w powstaniu opóźnienia. Zawarte w tym przepisie określenie: "okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności" jest bardziej zbliżone znaczeniowo do używanego w przepisach prawa określenia: "przyczyn niezależnych od organu", co oznacza, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie jest obowiązany do wypłaty odsetek nie tylko wtedy, gdy nie ponosi winy w opóźnieniu, lecz także wtedy, gdy opóźnienie w ustaleniu i wypłacie prawa do świadczenia pieniężnego z ubezpieczenia społecznego jest skutkiem innych przyczyn niezależnych od ZUS (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2004 r., II UK 485/03, OSNP 2005 nr 10, poz. 147).

Podjmując próbę klasyfikacji błędów organu rentowego, można je podzielić na błędy w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa oraz błędy w ustaleniach faktycznych, będące skutkiem naruszenia przepisów proceduralnych. Błąd w wykładni lub niewłaściwym zastosowaniu prawa jest popełniany wówczas, gdy na podstawie prawidłowo i kompletnie zebranego materiału dowodowego i po ustaleniu niezbędnych okoliczności organ rentowy wydaje decyzję odmawiającą ustalenia prawa, ponieważ błędnie dokonuje interpretacji obowiązujących regulacji w przedmiotowym stanie faktycznym. W takiej sytuacji sąd nie uzupełnia ustaleń faktycznych dokonanych przez organ rentowy. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że wydanie przez organ rentowy niezgodnej z prawem decyzji odmawiającej wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy było możliwe wydanie decyzji zgodnej z prawem oznacza, że opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które ten organ ponosi odpowiedzialność, choćby nie można mu było zarzucić niestaranności w wykładni i zastosowaniu prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2005 r., I UK 159/04, OSNP 2005 nr 19, poz. 308, czy wyrok z dnia 14 września 2007 r., III UK 37/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 326). Jeżeli zatem organ rentowy dokonał nieprawidłowej wykładni lub błędnego zastosowania prawa, to ubezpieczonemu należą się odsetki od kwoty świadczenia przyznanego wyrokiem sądu liczone od upływu terminu, w którym organ rentowy powinien był wydać prawidłową decyzję uwzględniającą wniosek.

Bardziej złożona jest prawna kwalifikacja błędu w ustaleniach faktycznych jako przesłanki uzasadniającej odpowiedzialność organu rentowego z tytułu wypłaty odsetek za opóźnienie. Możliwa jest bowiem sytuacja, że przyznanie prawa do świadczenia nastąpi na skutek ustaleń faktycznych Sądu. Aby stwierdzić w takiej sytuacji, że organ rentowy nie ponosi za to opóźnienie odpowiedzialności, konieczne jest wykazanie, że w przepisany terminie ZUS nie dysponował materiałem umożliwiającym przyznanie świadczenia, z uwzględnieniem jednakże tego, czy organ rentowy w ramach swoich kompetencji i nałożonych obowiązków poczynił wszystkie możliwe ustalenia faktyczne i wyjaśnił wszystkie okoliczności konieczne do wydania decyzji. Jeżeli bowiem zmiana decyzji w postępowaniu odwoławczym będzie uzasadniona ustaleniami co do takich okoliczności, które nie były i nie mogły być znane organowi rentowemu, to nie będzie podstaw do uznania, iż opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które ponosi on odpowiedzialność.

Prawna problematyka postępowania dowodowego i wyjaśniającego związana jest w dużym stopniu z kompetencjami organu rentowego związanymi ze środkami dowodowymi dopuszczonymi w postępowaniu przed organem rentowym. Reguły postępowania dowodowego ustanowione zostały w odmienny sposób niż w Kodeksie postępowania administracyjnego, z którego wynika, że dowodem jest wszystko, co może przyczynić się do wyjaśnienia sprawy, a nie jest sprzeczne z prawem (art. 75 § 1 k.p.a.). W postępowaniu emerytalno-rentowym obowiązuje zasada odwrotna -

dowodem jest tylko to, co prawo za dowód uznaje i jako dowód dopuszcza. Wyjaśnienie okoliczności koniecznych do wydania decyzji następuje zatem również przez sąd. W kontekście prawa do odsetek istotne jest więc stwierdzenie, czy organ rentowy w ramach udzielonych mu kompetencji i nałożonych obowiązków podjął określone działania zmierzające do ustalenia prawa i wyjaśnienia związanych z tym okoliczności.

Odnosząc treść powołanych wyżej przepisów do stanu faktycznego niniejszej sprawy Sąd orzekający stwierdził, iż chybiony był zawarty w odwołaniu pogląd pełnomocnika ubezpieczonej, wskazujący na istnienie odpowiedzialności organu rentowego od daty wcześniejszej niż wynikającej z otrzymania przez organ odpisu prawomocnego orzeczenia sądu odwoławczego (w tym przypadku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie). Jak bowiem wynika z analizy akt sprawy VI U 813/10, kwestia możliwości przyznania K. K. prawa do świadczenia emerytalnego nie była oczywista, skoro w tej sprawie same sądy dwóch instancji wydały dwa różne orzeczenia. Należało nadto uwzględnić fakt, iż w dacie wydawania pierwszej decyzji w sprawie prawa do emerytury, organ rentowy winien był respektować obowiązujące go zasady postępowania w takich sprawach (wynikające z ówczesnego rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (...)). Zgodnie zaś z nimi, ZUS nie miał możliwości prowadzenia dodatkowego postępowania dowodowego w celu dokonywania samodzielnych ustaleń co do tego, czy, gdzie i kiedy K. K. była faktycznie zatrudniona. Stąd też niemożliwym było przyjęcie, że organ rentowy winien był wypłacić obecnie ubezpieczonej należne jej świadczenie wraz z odsetkami liczonymi już od miesiąca złożenia wniosku o emeryturę, wobec czego w tym zakresie odwołanie na podstawie przepisu art. 477¹⁴§1 k.p.c. oddalono (pkt II wyroku).

W pozostałym zakresie Sąd miał jednak na uwadze fakt, iż zgodnie z przywołaną wyżej normą przepisu art. 118 ust. 1 i 1a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, organ rentowy miał obowiązek wydać decyzję w sprawie prawa do świadczenia (w wykonaniu wyroku sądowego) w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, tj. w tym przypadku od dnia wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, czyli Sądu Apelacyjnego w Szczecinie, do (...) oddziału ZUS. Skoro więc – jak wynika z prezentaty na kopercie – wyrok ów do organu rentowego wpłynął w dniu 19 stycznia 2012r., obowiązkiem ZUS było wydanie decyzji najpóźniej do dnia 18 lutego 2012r. Skoro zaś decyzja ta w takim terminie nie została wydana, koniecznym było przyznanie odsetek od przysługującego ubezpieczonej za ten czas wyrównania aż do dnia jego faktycznej wypłaty, tj. 22 marca 2012r.

Podkreślenia wymaga, że w ocenie Sądu nie stanowi żadnego usprawiedliwienia dla wydania decyzji dopiero w dniu 15 marca 2012r. fakt, iż organ dopiero w dniu 20 lutego 2012r. uzyskał po raz pierwszy od K. K. oświadczenie w sprawie niepobierania przez nią świadczeń podlegających potrąceniu z mającej zostać wypłaconej emerytury. Trzeba bowiem zauważyć, iż pomimo że wyrok Sądu wpłynął do ZUS już 19 stycznia, to przez okres 30 dni następujących po tej dacie, organ rentowy zachowywał się całkowicie biernie, nie podejmując jakichkolwiek działań zmierzających do wypłaty świadczenia. W aktach ZUS brak jest jakichkolwiek dowodów na to, aby cokolwiek było w tym czasie ustalane i wyjaśniane. Dopiero w dniu 20 lutego 2012r., a więc 2 dni po terminie, pracownica ZUS przeprowadziła rozmowę telefoniczną z ubezpieczoną, po której niezwłocznie K. K. (wykonując prośbę pracownicy ZUS) nadesłała także pisemne oświadczenie. Niemożliwym było więc przyjęcie, aby zaszła jakakolwiek okoliczność usprawiedliwiająca przekroczenie 30-dniowego terminu do wydania decyzji.

W tej sytuacji, w punkcie I. wyroku zaskarżona decyzja została zmieniona, a ubezpieczonej przyznano prawo do odsetek od przysługującego jej wyrównania za okres od dnia następnego po dacie, w której decyzja powinna być wydana i świadczenie wypłacone (organ sam ustalił termin płatności na 15 dzień miesiąca) aż do dnia faktycznej wypłaty, tj. 22 marca 2012r. Trzeba zaznaczyć, iż wskutek omyłki datę początkową naliczania odsetek określono w wyroku na dzień 20 lutego 2012r., podczas gdy w istocie winny być one naliczane już od dnia 19 lutego 2012r. Dodatkowo koniecznym jest wyjaśnienie, że wskazaną w wyroku kwotę, od której mają być naliczane odsetki obliczono poprzez odjęcie od kwoty świadczenia wypłaconego K. K. w dniu 22 marca 2012r. kwoty 459,94 zł, tj. wysokości jej emerytury należnej za marzec 2012r. wypłaconej razem z wyrównaniem, bowiem w tym zakresie organ rentowy nie pozostawał w opóźnieniu (a przynajmniej nie takim, jak w przypadku świadczeń za wcześniejsze miesiące).

Zarządzenia:

1. odnotować
2. odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełn. organu rentowego
3. przedłożyć z apelacją lub za 21 dni.

SSO Monika Miller-Młyńska

.